

Valtiovarainministeriö, hanke VM011:00/2024

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta

Asian tausta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta.

Tulotietojärjestelmästä annettua lakia muutettaisiin muun muassa saattamalla siinä olevat rekisterinpitäjän vastuita koskevat säännökset vastaamaan tarkemmin EU:n yleisestä tietosuojasetuksesta seuraavia vaatimuksia sekä Tulorekisteriyksikölle tulisi lisäksi oikeus asettaa uhkasakko suoritusten maksajien ilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi käsillä olevan hallituksen esitysluonnoksen mukaisesti.

Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus pitää ehdotettuja muutoksia kannatettavina. Muutoksilla parannettaisiin tulorekisterin tietojen oikeellisuutta ja ajantasaisuutta, mikä parantaa tietojen hyödynnettävyyttä.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota siihen, että poliisilla ei tällä hetkellä ole tiedonsaantioikeutta positiivisen luottotietorekisterin tietoihin. Tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 § 1 momentin 29 kohdan mukaan Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja poliisille poliisilaissa (872/2011) ja esitutkintalaissa (805/2011) säädettyjen rikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskevien tehtävien hoitamista sekä sakon ja rikesakon määräämisestä annetussa laissa (754/2010) säädettyä sakko- ja rangaistusvaatimuksen antamista varten. Poliisihallitus olisi tuonut tämän tiedonsaantioikeutta koskevan seikan aiemmin esille, mikäli olisi ollut mukana lain valmistelussa.

Poliisihallitus esittää harkittavaksi, että lakimuutosten yhteydessä säädettäisiin poliisin oikeudesta saada tietoja positiivisesta luottotietorekisteristä poliisilaissa (872/2011) ja esitutkintalaissa (805/2011) säädettyjen rikosten estämistä, paljastamista ja selvittämistä koskevien tehtävien hoitamista varten.

Poliisin tehtävistä säädetään poliisilaissa. Poliisin tehtävänä on muun muassa oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharjintaan saattaminen. Poliisi suorittaa lisäksi muun muassa lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädettyt tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua.

Poliisin oikeudesta saada tietoja viranomaisilta säädetään poliisilain 4 luvun 2 §:n 1 momentissa, jonka mukaan poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta ja salassapitovelvollisuuden estämättä, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista poliisille tai tietojen käyttöä todisteena ole laissa nimenomaisesti kielletty tai rajoitettu. Lain 4 luvun 3 §:ssä säädetään tietojen saannista yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä. Pykälän 1 momentin mukaan poliisilla on päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä oikeus saada rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutuslainsuuden estämättä. Poliisilla on sama oikeus saada 6 luvussa tarkoitettussa poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä yleinen tai yksityinen etu sitä vaatii. Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa.

Poliisin tehtävistä rikosten esitutkinnassa säädetään esitutkintalaissa. Esitutkintalain 1 luvun 2 §:ssä säädetään rikoslajineutraalisti esitutkinnassa selvitettävistä asioista, joihin sisältyy tunnusmerkistöä koskevan näytön hankkimisen lisäksi myös velvollisuus selvittää rikoksella aiheutettu vahinko, saatu hyöty, asianosaiset, mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöön panemiseksi sekä asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimukset.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan positiivisesta luottotietorekisteristä saatavat tiedot olisivat merkittävässä määrin tarpeen esimerkiksi rikoshyödyn jäljittämisessä tai petosrikosten ja muiden taloudellisten rikosten selvittämisessä. Esimerkiksi rikoslain (39/1889) 10 luvun 3 § mahdollistaa laajennetun hyödyn menettämisen tiettyjen rikosten seurauksena, jolle epäilty kykene osoittamaan omaisuuden laillista alkuperää. Positiivisesta luottotietorekisteristä saatavien tietojen avulla poliisi voisi esitutkintaa suorittaessaan löytää tehokkaammin sellaiset myönnettyt luotot, jotka tulevat selvityksessä tarkastelun kohteeksi ja osaksi näytön rakentamista. Petosarjojen tai muiden taloudellisten rikosten tutkinnassa positiivisen luottotietorekisterin tiedot auttaisivat poliisia löytämään oikeat asianomistajatahot tilanteissa, joissa luottoja haetaan vilpillisesti useilta eri tahoilta. Tämä nopeuttaisi oikeudenvastaisiin tekoihin puuttumista ja auttaisi minimoimaan

rikoksella aiheutettuja vahinkoja. Lisäksi on huomattava, että tiedonhallinnan kannalta tarkoituksenmukaisena voidaan pitää myös sitä, että esitutkinnassa tarvittavat tiedot saataisiin tarvittaessa kootusti yhdestä viranomaisrekisteristä, kuin kohdentamalla pyyntöjä lukuisille eri toimijoille. Tämä voisi myös nopeuttaa ja tehostaa poliisin käsittelyaikoja sekä esitutkintaprosessia kokonaisuutena.

Hallituksen esityksessä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien kumoamisesta (123/2022 vp) perustelutekstissä on viitattu myös poliisin tiedonsaantioikeuden yhteydessä lakiin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019, poliisin henkilötietolaki). Poliisin henkilötietolain 16 §:ssä on säädetty poliisin oikeudesta saada tietoja eräistä rekistereistä ja tietojärjestelmistä. Poliisilla on säännöksen mukaan oikeus saada sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja säännöksessä mainituista rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan. Poliisilla on tehtäviensä hoitamiseksi laajat tiedonsaantioikeudet, mutta toiminta olisi monin tavoin tehostettavissa tiedonsaantia nopeuttamalla ja automatisoimalla. Poliisihallituksen arvion mukaan yhteiskunnan kehityssuunnat kuten rikollisuuden johtavat siihen, että tiedot positiivisesta luottotietorekisteristä ovat poliisille enenevässä määrin tarpeen.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Mikko Kiiski

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 05.06.2024 klo 10:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Liitteet

Jakelu

Valtiovarainministeriö, kirjaamo

Tiedoksi

Poliisihallitus/esikunta
Poliisihallitus/rikostorjunnan vastuualue
Poliisihallitus/tiedonhallinta